

Ajatuksia maastopyöräilyreittien vaativuusluokituksen kehittämisestä

Teksti: Tiina Riikonen, Suomen Latu ry

Suomessa ei vielä ole virallista vaativuusluokitusta maastopyöräilyreiteille. Kuluttajaturvallisuuslain mukaan reitinpitäjällä on huolellisuus- ja tiedottamisvelvoite. Yhtenevä valtakunnallinen luokittelujärjestelmä helpottaisi maastopyöräilyreittien ylläpitäjiä sekä riskienhallinnassa että tiedottamisessa. Luokittelu helpottaisi myös maastopyöräilijän omaa reitinvalintaa: vaativuusluokan perusteella maastopyöräilijä osaisi valita itselleen sopivan reitin. Vaativuusluokitus ja värisymbolit tekisivät esimerkiksi maastopyöräilykartoilla ja reittiselosteissa eri reitit vertailukelpoisiksi ja selventäisivät käyttäjille reittitarjontaa.

Reittiluokitus kannattaisi luoda yhteistyössä eri reitinpitäjien (kunnat, Metsähallitus, pyöräilyseurat) ja tapahtumajärjestäjien (pyöräilyseurat, kaupalliset tapahtumat) sekä ohjelmapalveluyrittäjien (pyörävuokraamot, retkioppaat) sekä pyöräilykouluttajien kanssa.

Retkeilyreittien luokittelu

Olemassa oleva Suomen Ladun laatima retkeilyreittien luokittelu perustuu jalkaisin kulkemiseen, mutta se olisi hyvä pohja myös maastopyöräilyreittien luokittelulle:

<http://www.suomenlatu.fi/vaikuta/ulkoiluolosuhteet/ohjeita-ulkoilupaikkojen-rakentamiseen/reittiluokitus.html>

Usein samat retkeilyreitit soveltuvat myös maastopyöräilyyn. Pyöräilyn kannalta reiteissä voi kuitenkin olla enemmän tai erilaisia vaativuuteen vaikuttavia tekijöitä. Luokittelu väritunnuksin vihreä-sininen-punainen-musta on ulkoilijoille jo valmiiksi tuttu patikointireiteiltä ja esimerkiksi laskettelurinteistä ja samoja värisymboleita on käytetty myös hiihtolatuojen luokittelussa.

Jyväskylän Pyöräilyseuran (JYPS) kehittämä Pyörälenkkien ja -retkien luokitus on maastoreittien luokitteluun liian moniportainen, mutta siinä on elementtejä, joita reittiluokitusjärjestelmissä voisi käyttää hyödyksi. <http://www.jyps.fi/tapahtumat-ja-toiminta/lenkit-ja-retket>

Maastopyöräilyn eri alalajeissa olosuhteet sekä reittien ja ratojen vaativuudet vaihtelevat, joten luokittelua ei voi laatia kaikkia alalajeja kattavaksi. Suomessa Bike Parkeissa ja alamäkiajoradoilla (DH) käytetään yleisesti rataluokitteluna vihreä-sininen-punainen-musta, mutta samat kriteerit eivät sovellu maastoreiteille ja –poluille. <http://www.sappee.fi/fi/bikepark/esittely>

Esimerkiksi Sappeen Bike parkissa radan vaativuustason arviointiin vaikuttavat mm. reitin jyrkkyys, mutkien laatu (onko kallistettuja kurveja, luonnonmukaisia kurveja etc.), hyppyrit ja niiden malli, pudotukset, juurakot ja kivikot. Päätyyppeinä Sappeen bike park –radat on luokiteltu dh-ratoihin, freeride-ratoihin ja enduro-ratoihin.

Kansainvälisiä luokituksia

Maastopyöräilyreiteillä ei ole yhtenevää kansainvälistä luokitusjärjestelmää. Maailmalla reitit ja single track –polutkin tehdään usein rakentamalla, joten niiden luokittelu voi toisaalta olla helpompaa. Suomessa maastopyöräilyreitit useimmiten perustuvat luonnonpolkuihin ja muihin olemassa oleviin uriin, joten samallakin reitillä polun vaativuus voi muuttua hyvinkin pienimuotoisesti reitin pohjana käytetyn uratyypin,

uran koon, luontotyyppin ja maastonmuotojen mukaan. Esim. samalla reitillä saattaa olla tasapintaista ja leveää latupohjaa, kapeaa kinttupolkua, vanhaa metsäkoneuraa ja ehkä joku osuus uutta reitiksi muokattua uraa ja maaston pohja voi vaihdella kangasmetsästä kallioon tai niittyyn. Kattava luokittelu edellyttäisi reitin pilkkomista hyvinkin pieniin, vaativuudeltaan eroaviin pätkiin, mikä on käytännössä työlästä. Esim. kartoilla voidaan kuitenkin havainnollistaa eri väreillä, jos reitillä on olennaisesti eritasoisia osuuksia.

IMBAN MTB-luokitteluja

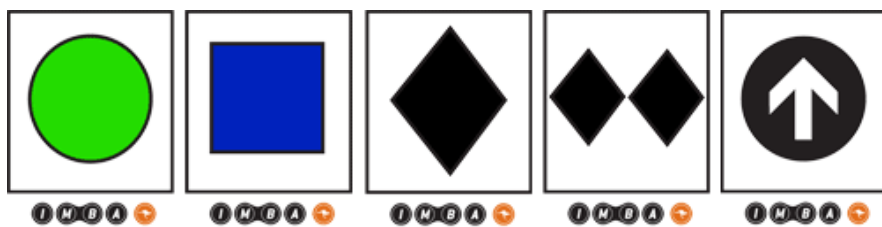
Kansainvälinen Maastopyöräily-yhdistys IMBA käyttää eri maissa hiukan erilaisia luokituksia ja symboleja:

Amerikkalainen luokittelu (valkoinen-vihreä-sininen-musta-tuplamusta) on käytössä USA:ssa ja Kanadassa:

<https://www.imba.com/resources/maps/trail-difficulty-ratings>

<http://www.imbacanada.com/trail-difficulty-rating-system>

Australiassa käytetään suurin piirtein samankaltaisia merkkejä:

Skotlannissa ja muualla Britteinsaarilla käytettävä vaativuusluokitus voisi olla pohjana suomalaiselle luokittelulle. Väritunnukset vastaavat suomalaisia käytäntöjä (poikkeus: Suomessa vaativa on musta kolmio, maailmalla musta ”timantti”).

Singletrack trails		
Grade	Suitable for:	Trail
Green: Easy	Beginners in good health with basic bike skills. Most types of bike.	Relatively flat & wide.
Blue: Moderate	Riders in good health with basic off-road riding skills. Basic mountain bikes.	Some “single-track” sections & small obstacles of root & rock.
Red: Difficult	Proficient mountain bikers with good off-road riding skills & fitness. Good mountain bikes.	Challenging climbs, tricky descents & technical features such as drop-offs and large rocks.
Black: Severe	Expert mountain bikers with high level of fitness. Quality off-road mountain bikes.	Greater challenge & difficulty. Expect large & unavoidable features.
Mountain biking is a potentially hazardous activity carrying a significant risk.		

Brittiläinen luokitus: Huomaa varoitus, jolla ylläpitäjä kattaa tiedotusvelvollisuuttaan. Suomessa lisähuomautuksena käytetään usein huomautusta ”Reitin käyttö omalla vastuulla”. Vaikka se ei siirräkään turvallisuusvastuuta kokonaan kuluttajalle, antaa huomautus silti reitin käyttäjälle viestiä, että omalla toiminnalla on merkitystä turvallisuudelle.

Is This For You?

Find the right non singletrack trail grade for your abilities

Grade	Suitable for:	Trail
Forest Road & Similar	Cyclists in good health. Map reading useful (routes not always marked). Most bikes.	Gradients can vary. Surfaces may be uneven or potholed in places. Look out for vehicles & other users.
Extreme: Downhill trails Dirt Jumps Freeride areas	Extreme level riders with expert technical skills & good fitness. Technical bike skills important. Jumping ability obligatory.	Extreme levels of exposure & risk. Large features.

 Mountain biking is a potentially hazardous activity carrying a significant risk.

Brittiläisessä luokituksessa on omat värikoodit sigle trackeille ja muun tyyppisille reiteille ja –paikoille (non single track). Meikäläisellä perustyyppin metsäpolulla luokitus voisi olla Single track -luokitus ja esim. ulkoilureitin tyyppisillä reiteillä, metsäteillä ja vastaavilla voisi käyttää valkoista värikoodia. Bike parkit ja vastaavat rakennetut radat voisi luokitella yleiskartoilla oranssilla ja erikseen niitä alueita ja ratoja koskevilla kartoilla oman vaativuusluokituksen mukaisesti.

Irlantilainen luokittelun perusteita (maastopyöräily s. 28-37)

http://www.irishtrails.ie/National_Trails_Office/Publications/Trail_Development/Classification_Grading_of_Recreational_Trails.pdf

Norjan malli

Kriteerejä suomalaiseen luokitteluun voisi etsiä myös Norjasta, missä myös on jokamiehenoikeus ja sen vuoksi paljon luontaisia polkuja – siis useimpia maastopyöräilyreittejä ei sielläkään ole tehty rakentamalla.

Definisjon: Sykling utenfor vedlikeholdt vei

Passer for	Høydemeter	Stigningsgrad
- Krever ingen spesiell erfaring - Sykles normalt uten fotisett - Terrengsykkel bør brukes	< 100 m	Maks 10 %
- Middels dyktige syklist - Tekniske partier som kan kreve fotisett - Terrengsykkel anbefales - Anbefales ikke med tilhenger	< 300 m	Maks 20 %
- Dyktige syklist med gode terrengsykkelferdigheter - Tekniske partier som kan kreve fotisett - Terrengsykkel anbefales	< 500 m	Maks 30 %
- Terrengsyklist på ekspertnivå som er vant til fysisk krevende turer - Krevende tekniske partier - Terrengsykkel anbefales sterkt	Ingen maks	Ingen maks

Løypetype	Tekniske elementer/eksponering
- Relativt flat og sykkelbar smal sti/traktorvei. - Underlaget skal i hovedsak være jevnt og fast - Kan normalt sykles med tilhenger - Stigninger og utforkjøringer kan sykles av de aller fleste (barn/voksne) på en terrengsykkel uten å måtte stå av sykkelen	- Ingen betydelig eksponering - Ingen vesentlige tekniske partier - Barnålssti, hardtrampet og jevnt underlag uten for store hindringer.
- Kupert og variert smal sti - Variierende underlag og bredde, fra løst til fast. - Kortere bratte stigninger og/eller utforkjøringer	- Noe eksponering - Kortere tekniske partier - Barnålssti, sva, stein, røtter etc.
- Kupert og variert smal sti - Svært variierende underlag og bredde, gjerne løsere underlag - Bratte stigninger og/eller utforkjøringer	- Middels eksponering - Lengre tekniske partier, røtter, steiner, sva osv.
- Svært kupert og variert smal sti - Underlag og bredde som krever teknisk svært gode terrengsykkelferdigheter - Bratte stigninger og/eller utforkjøringer	- Betydelig eksponering - Svært tekniske partier på alt slags underlag

<https://www.yumpu.com/no/document/view/20558960/handbok-for-skilting-og-graderingpdf-innovativ-fjellturisme-as/33>

Muita tapoja luokitella maastopyöräilyreittejä

Paikkatieto-ohjelmissa käytettävä Open Street Map –luokittelu on hyvin pienipiirteinen ja ilmeisen työläs luokitella. Luokittelu vaatii osaamista ja kokemusta, joten erityyppisten reittien luokittelu eri puolilla maata ei ehkä olisi helppo toteuttaa eikä täysin yhdenmukainen.

Kansainvälinen Open Street Map –polkuluokittelu: <http://wiki.openstreetmap.org/wiki/Key:mtb:scale>

Suomessa mm. Tampereella ja Oulussa aktiiviset maastopyöräilyn harrastajat ovat luokitelleet oman alueensa metsäpolkuja OSM:n mukaisesti. ”Manselainen luokittelu”:

<http://www.fillarifoorumi.fi/forum/showthread.php?50282-MTB-polut-ja-reitit-Tampere>

Englannissa erityyppisiä maastopyöräilykohteita on luokiteltu pyöräilykohteen olosuhteiden tai tyyppin mukaan. Esimerkiksi luonnonpolut, muokatut reitit, rakennetut reitit ja erämaiset maisemareitit on luokiteltu eri värein: <http://www.mtbtrails.info/VenueTypeDescription.aspx>

Maailmalla vaativuutta on kuvattu usein myös sillä, kenelle reitti soveltuu. Tämän tyyppinen soveltuvuusluokittelu voisi olla sovellettavissa meilläkin, vaikka varsinaisia yksittäisiä vaativuusluokkien kriteerejä (esim. mäkien jyrkkyys, polun leveys, kivisyys, juurakkoisuus...) ei olisi vielä määritetty.

Colour	Grade	Suitable for
	Easy	Families, absolute beginners, hard core unicyclists
	Moderate	Hobby cyclists, Green trail graduates, tough kids
	Hard	Experienced cyclists, displays of bravado
	Extreme	Expert bikers, technical masters, Chuck Norris

Ruotsissa joissakin matkailukohteissa reittejä on luokiteltu matkailijoita varten, mutta alla oleva luokittelu ei ilmeisesti ole valtakunnallinen. <http://jamtland.se/index.php/se/gora-upplevelser-aktiviteter/aktiviteter-upplevelser/cykla/klassificering-cykling>

Klassificering för cykling

Cross Country

Lätt

Typ: Leden går i platt terräng, den är lätt att cykla och passar för de flesta barn och vuxna. Alla cyklar kan användas.

Terräng: Leden kan gå längs grusväg, asfalt eller skogsväg och kan innehålla kortare sträckningar på stigar. Huvudsakligen jämt och fast underlag. Form: Klaras av alla.

Medel

Typ: Mer krävande led med en del backar. Mindre stigningar, men kan även innehålla korta branta partier. Terrängcykel eller hybridcykel bör användas.

Terräng: Leden kan gå längs grusväg, stig, fjäll- eller skogsväg. Underlaget kan utgöras av små hinder så som rötter och stenar. Form: Klaras av de flesta, cyklisten bör vara i vanlig god form.

Svår

Typ: Branta och svårare leder som kräver mer av cyklisten. Terrängcykel bör användas.

Terräng: Stigar och skogsvägar. Kuperad terräng, kraftig till branta stigningar samt utförlöpor. Varierande underlag.

Kondition: Fysiskt ansträngande eller krävande. Dessa leder kräver att cyklisten är i god fysisk form då lederna går i kuperad terräng.

Mycket svår

Typ: Leden kräver både fysiska och tekniska kunskaper av cyklisten. Cykel och utrustning bör vara av god kvalitet.

Terräng: Alla typer av stigar med hinder eller annat. Varierande underlag, längre partier med löst eller stenigt underlag.

Kondition: Passar för aktiva terrängcyklister.

Downhill

Alla exempel på ruotsalaisen maastopyöräreitistön kartasta, jossa eri reitit on esitetty vaativuusluokan mukaisin värein (punainen vaativa, sininen helppo, vihreä erittäin helppo). Myös alueen muut polut ovat pyöräilykäytössä, mutta merkityillä ja luokitelluilla reiteillä uusikin maastopyöräilijä voi tutustua alueeseen aloittaen helpommasta ja siirtyen taitojen mukaan vaativammalle reitille. Infotaulussa on myös maininta ”Kaikki ajaminen omalla vastuulla”

Spårmarkeringar:

- ↓ Svår utförlöpa
- ↓↓ Mycket svår utförlöpa

	Rött spår	1,8 km
	Blått spår	2 km
	Grönt spår	4,4 km
	Alternativ väg	

Tänk på att:

- Lämna företräde till gående
- Anpassa farten till väderförhållanden
- All åkning sker på egen risk
- Använda hjälm
- Ha skoj!